

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

Corollaria præcedentis doctrinæ. c. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

dem intellectione, qua cognoscunt simpliciter essentiam diuinam, distinguunt in ea plura attributa; vel alia: eadem non possunt, ut ipsi fatentur: quia, cum essentia simpliciter apprehenditur, non distinguitur in plura, aliam autem cognitionem datam, nec in Deo, nec in Beati possumus assignare, quia omnes visiones sunt eiusdem rationis, cum sint Dei sicuti est, nec ullus hactenus plures posuit, praesertim in Deo, ergo dicere debent, semper. & quacumque cognitione Deum apprehendi a se, & a Beatis cum distinctione, quod ipsi negare videntur.

CAPUT III.

Intellectu diuino, aut beato non posse attributa distinguere per respectum ad creaturas, aut ad intellectum viatoris.

Hactenus in vniuersum probatum est, non posse intellectum diuinum, aut beatum visionem claram, qua videt essentiam Dei, plura in ea attributa distinguere; nunc vero superest, ut demonstremus, neutrum posse attributa distinguere, etiam per respectum ad varias creaturas, in quo neque per respectum ad intellectum creatum viatoris, sine respectu enim ad creaturas, dixit Durandus, distinguere attributa non posse per intellectum diuinum, cum illo tamen respectu concedere videtur distinguere posse; hoc autem esse falsum, ex naturalibus allatis perspicuum est; tum quia cum attributa Dei sint re ipsa absoluta, & ad creaturas non referantur, ut disput. 104. cap. 6. ostensum est, intellectus diuinus, & beatus, qui vidit ea, ut sint in se ipsis, non poterit relate ad creaturas illa cognoscere; relate enim concipere ea, quae re ipsa non referuntur, imperfectio est, & solum fit ab intellectu, qui rem non intelligit, sicuti est, ut infra probabitur. Tam etiam, licet possit diuinus intellectus, & beatus attributa Dei apprehendere relate ad creaturas; nihilominus non possit ea distinguere ex illo respectu; respectus enim ad diuersa solum potest esse causa distinctionis, quoties res non cognoscitur, sicuti est, sed per analogiam ad alias: at quoties res concipitur sicuti est, & in se ipsa est omnino indiuisa, eodem modo in intellectu manet, quantumvis ad diuersa referatur.

Ceterum diuinum intellectum non posse attributa distinguere per respectum ad nostrum intellectum ea distinguendum, difficilius videtur. Nam si intellectus ea distinguit, & Deus recte intelligit quid, & quomodo noster intellectus circa attributa diuina operetur, sciet profecto ab eo distinguere; iam igitur, & ipse Deus hac ratione distinguet, quae ex se ipso solum distinguere non possit. Id quod docuisse videtur Capreolus loco citato, non asserit, attributa diuina licet a Deo non distinguantur, optime tamen ab eo cognosci tanquam distincta per intellectum viatoris.

Verum tamen probemus, nec hoc modo distinguere attributa per intellectum diuinum, aut beatum, notandum est primum, ex eo, quod Deus cognoscit ea aliqua per nostrum intellectum distinguere, non aliquo modo; sicut ex eo, quod Deus cognoscit nostrum intellectum discernere, non fit, ipsum etiam Deum discernere. Ille namque optime nouit discernere & modum, quo non discernimus, &

ex vno in aliud in cognitione proficimus, & tamen ipse dum ista cognoscit, non discernit, nec in sua cognitione ex vno in aliud procedit. Eodem modo scit bene, nos intelligere per species materiales spiritualia, & conuersione ad phantasmata, & ita habere de rebus spiritualibus alienos conceptus instar rerum corporearum; ipse tamen in suo intellectu non potest ita intelligere, & similes de rebus conceptiones formare; nam tales conceptus obiectiui in nostro intellectu pendet ex formali, quem habemus, quo solo representari potest: cumque Deo talis conceptus formalis non conueniat, non potest habere nostrum conceptum obiectiuum sibi praesentem: veluti conceptum auditus, & visus non habet eodem modo, quo nos; quia non habet visionem, seu auditionem.

Deinde obseruandum est, ut aliqua per intellectum distinguantur, opus esse obijci ei tanquam distincta, & ut talia sua cogitatione ei representari: nec satis esse, ut cognoscat illa posse distinguere per alium intellectum alio modo intelligentem: veluti ut aliquis intelligat rem per discursum, & relate ad aliam, opus est vnam ex alia in sua ipsius cognitione colligere. Ergo cum Deus non cognoscat eo modo imperfecto, non potest attributa distinguere; licet optime sciat ea per nostrum intellectum suo modo imperfecto cognoscentem distinguere: qui ita nouit nostrum imperfectum modum cognoscendi, ut tamen ipse eo modo non intelligat. Quare licet videat Deus, attributa sua a nobis distinguere, & intueatur nostrum conceptum formalem; tamen nunquam ei attributa in sua cognitione obijciuntur, sicut scit nostro intellectui representari. Sicut igitur Deus, ea posse a nobis nostro imperfecto modo distinguere, sed hoc scit simplicissimo & perfectissimo suo modo: ex quo nulla in obiecto distinctio provenit: ut enim ea ipse distingueret, deberent in suo intellectu representari, sicut in nostro: id quod, nullo modo fieri potest. Optime ergo dixit Capreolus non distinguere attributa diuina per intellectum ipsius Dei: bene tamen cognoscit ab ipso Deo, per intellectum viatoris esse distincta, aut posse distinguere: quae duo diuersa sunt. Denique non alio modo nunc obijciatur essentia diuina suo intellectui, quam obijceretur, si non essent creaturae rationales, ita tamen Deus se ipsum intelligit, & se ipsum sibi habet praesentem, ut id non pendeat ex aliquo extrinseco, sed si non essent creaturae rationales, quae Dei esse in intellectu distinguere possent, non apprehenderet Deus sua attributa distincta per ordinem ad intellectum creatum; ergo nec modo distinguere.

CAPUT IV.

Corollaria praecedentis doctrinae.

EX dictis colligitur primo, per intellectum diuinum, aut quemlibet cognoscentem res, sicuti sunt, proprio & distincto conceptu, non fieri ens rationis, sicut neque distinctionem. Nam cum ens rationis, quod rebus tribuimus, ipsis reuera non conueniat, nisi tantum in nostra apprehensione, & Deus cognitione sua rebus cognitis nihil addat, sed illas omnino apprehendat, sicuti ipse ipsis sunt; fit, ut per intellectum diuinum, aut

ut distinguantur res ab intellectu debent obijci, ut distincta.

IV. Cognitione inuicem non fit ens rationis.

*Aliquorum
obiectis.*

Refellitur.

*Non posse
vnum de
alio affir-
mari, aut
negari, nisi
per diuersos
conceptus
formales.*

12.

S. Thomas.

aut cognoscens rem sicuti est, non possit ali-
quid ad aliud referri, quod re ipsa ad aliud non re-
fertur. Sed dicunt nonnulli, Deus conceptu suo
conferit vnam rem cum alia, componendo, & di-
uidendo in propositione, & ipsam etiam chime-
ram confert cum ijs de quibus eam negat: ergo
per intellectum diuinum potest esse collatio ali-
qua inter obiecta, etiam si conceptus formalis in
intellectu diuino existens, sit res simplicissima:
cum tamen ipsi plane fateantur, per diuinum in-
tellectum distingui non posse ea, quæ suapte na-
tura indiuidua sunt; quorum sententia, meo iudi-
cio, secum manifestè pugnat. Nam si intellectus
diuinus, aut cognoscens rem sicuti est, eo non po-
test distinguere, quæ re ipsa non differunt; quia
ei obijciuntur non alio modo, quam sunt in se ip-
sis; eodem modo non poterunt aliqua per intel-
lectum concipi, vt relata, quæ reuera non refe-
runtur: id enim probat eadem ratio. Quod vero
asserunt Deum affirmare, aut negare vnum de alio
compositione, & diuisione ex parte obiecto-
rum, & rerum, non ex parte conceptuum forma-
lium, falsum est. Tum quia sine compositione, &
multiplicatione conceptuum formalium, nec compo-
sitione nec distinctio vlla intelligi potest ex parte
conceptuum obiectiuorum: quare cum S. Tho-
mas infra quæst. 8. art. 4. docet, Angelos non in-
telligere res componendo, & diuidendo, de vtro-
que conceptu, formali scilicet, & obiectiuo aper-
te loquitur, vt ibidem ostendimus. Tum etiam,
quia si Deus intelligit res sicut sunt, nequit eas in-
uicem comparare, & componere, quæ suapte na-
tura mutuo non referuntur. Quomodo autem
Deus intelligat non entia disput. 61. dictum est.

Ceterum recentiores aliqui claudicantes in
vtramque partem, nec planè vnam aut aliam sen-
tentiam sectantes, docent, concipi quidem à Deo
ens rationis & obiectiuè Deo præsens esse, sed à
Deo non fieri, ne concedant absurdum, nempe
intellectum diuinum fingere aliquid sibi. Idè
vero dicunt, non fieri ens rationis ab intellectu,
quia non primariè ab ipso, sed ab intellectu crea-
to formatum, ex quo sequitur, vt à Deo intelliga-
tur, sed non fiat, quia iam factum est. Verum hi
Philosophi ludunt vocabulis, ne videantur con-
cedere aliquid absurdum de Deo; quomodo cum-
que vero loquamur, negare non possunt, diuinum
intellectum aliquid fingere, & concipere aliter,
quam est. Primum, quia si Deus retinet in mente
sua id, quod non est, licet non primariè, sed, quia
prius factum est ab intellectu creato, reuera for-
mat in intellectu suo figmentum, & monstrum,
illudque virtute sui intellectus conseruat factum,
& inuentum ab alio. Nam esse illud obiectiuum,
quod res habent in intellectu Dei, habent, vt à
causa integra ab ipso intellectu diuino, cui obij-
ciuntur: neque enim ad illud, prout est in intel-
lectu diuino, concurrunt intellectus creatus, vt ma-
nifestum est: hoc autem non minus absurdum est,
quam si primariè formaretur figmentum illud ab
intellectu diuino, & non occasione alicuius intel-
lectus creati: hoc enim est imperfectè cognos-
centis rem, & non sicuti est.

13.

Adde, quod si Deus nunc cognoscit ens ratio-
nis, quod ab intellectu humano habet esse, cog-
noscit etiam illud ab æterno antequam creatus
intellectus illud effingat: ergo Deus ab æterno
habet effectum actu obiectiuè à suo intellectu a-

liquid, quod nondum formatum est ab intellectu
creato: tale autem esse obiectiuum actu pendens
ab intellectu diuino, & non ab intellectu creato,
nec est à parte rei, nec potest esse à parte crea-
tæ reale: ergo est aliquid rationis factum à solo
intellectu diuino, non cooperante & nondum
illud operante intellectu creato: fieri igitur de-
bet aduersarij, posse à Deo fingi ens rationis, si
semel concedant posse à Deo cognosci. Neque
obstat, quod tale ens rationis idè cognoscatur à
Deo, quia potest ab intellectu creato in tempore
confinigi, quo minus dicamus, cum illud cogno-
scitur à Deo ab æterno, ab eo tantum confingi:
nam cum ab æterno solus Deus intellectus suo tri-
buat illi esse obiectum actu, quod nondum tri-
buitur ab intellectu creato, solus Deus dicitur, il-
lud esse obiectiuum ab æterno effingere.

Obijcies, Deus cognoscit id, quod est in intel-
lectu humano: ibi autem est aliquid factum, Di-
co, hæc duo differre, nempe cognoscere aliquid
esse in intellectu humano, hoc enim sine imper-
fecto conceptu obiectiuo fieri potest; & cogno-
scere eo modo, quo est in intellectu humano hoc
est, habere idem esse obiectiuum. Nam, & dis-
cursus cognoscitur à Deo, sine discursu obiectiuo, &
conceptus rerum spiritualium, quos habemus
per conceptus rerum corporearum, abique hoc,
quod Deus tales habeat de rebus spiritualibus
conceptus.

Deinde contra eisdem arguere possumus hoc
modo. Fieri ens rationis & formari, nihil aliud
est, quam obijci intellectui, vel intelligi, quod
idem est, diuinus autem intellectus ex sententia
ipforum habet illud sibi obiectiuè præsens; ergo
facit illud, & format, licet non primariè, sed occa-
sione nostri intellectus.

Obijcies iterum, Deus cognoscit conceptum
nostrum formalem; conceptus autem formalis
habet relationem, & respectum ad ens rationis
ergo cognoscit etiam, & obiectiuè sibi habet præ-
sens ens rationis. Respondeo, intelligi à Deo no-
strum conceptum formalem, & habitum ad
extrema realia, ex quibus intellectus noster con-
cipit ens rationis, & ita intelligi etiam à Deo ens
reale, ex quo sumitur denominatio rationis no-
stræ, sed conceptum nostrum formalem non ha-
bere respectum realem ad figmentum illud obie-
ctiuè existens in mente nostra, & ita non sequi
Deo cognosci, ex eo, quod Deus cognoscit con-
ceptum nostrum formalem, quia, vt habet illud
sibi obiectiuè præsens, debet habere in concep-
tum nostrum formalem, cuius virtute obijciunt nobis ip-
sum autem habere non potest; obiectiuus enim
conceptus secundum esse obiectiuum formaliter
pendet à conceptu formali, sicut repræsentatum
à repræsentante.

Secundò sequitur per intellectum, qui res co-
gnosci, vt sunt, non posse distingui rationem ge-
nericam, & specificam, seu indiuiduum substantia-
lem rei; ac proinde nullam rem in tali intelle-
ctu compositam esse ex genere, & differentia, &
principio substantiali indiuiduationis. Nam cum
hæ rationes solum differant per intellectum, &
ex natura rei sint omnino idem, nequaquam po-
terunt distingui per intellectum diuinum aut co-
gnoscentem eas, vt sunt: eas vero per solum in-
tellectum distingui manifestum est, quis enim in-
cat, vnam & indiuiduam re ipsa rationem animalem

in homine, & equo simul esse? Solum ergo est in homine & equo similitudo quædam, quæ in utroque reperitur, ex qua intellectus, qui non plene utrumque intelligit, quasi per partes concipiens, abstrahit rationem communem, in qua conveniunt & peculiariter, in qua differunt. Quare hæc generis, & differentie compositio merito vocatur Thomæ compositio rationis, seu conceptum.

Sed obijcies, Eliam Cretensem in oratione 24. Nazian. in illa verba, *Duas summas, ubi asserit, nihil præter Deum esse simplex: videtur autem loqui de compositione generis, & differentie, quam opponit simplicitati: quod si hæc compositio solum esset rationis, nihil obesset simplicitati: ex quo ergo, quod res aliæ præter Deum compositione essent ex genere & differentia, non poterat Elias colligere nihil præter Deum esse simplex. Et quidem hanc compositionem Deo alioqui non repugnare, quia derogaret eius simplicitati, notavi supra disputatione 21. cap. 3. & sequenti disputatione fusiùs probabitur. Respondeo, Eliam non loqui de compositione ex genere, & differentia, nec eam opponere simplicitati: sed de compositione essentia, & accidentium ostendentium rem singularem & individuum, quibus asserit omnem rem creatam consistere; & idem recte asserit, in solo Deo esse simplicitatem. Nam si de ratione speculativa, & generis, & individua loqueretur, ex hac parte nulla res mundi composita esset suapte natura, sed solum per intellectum, ac proinde omnis etiam præter Deum ex ea parte esset natura sua simplex, verba Eliæ sunt, *Simplex enim proprie hæc solus (scilicet essentia Dei) & unum proprie, & unitas, atque, ut ita dicam, solitas, quæcumque autem præter Deum sunt, velut duplicia sunt, & composita, tamen si non per modo intellectus, & ex essentia sunt, & consistunt differentia, quæ rem unamquamque fecerit. Quid enim habet, quod ad existentiam ipsius demonstrationem simul consideretur, proprie non simplex est, quibus non loquitur de compositione generis, & differentie, sed essentia, & differentia individua: hæc vero individua differentiam appellavit, quidquid ad demonstrationem ipsius pertinet, accidentia nimirum peculiariter rei, quæ sancti Patres loco personalitatis ponere solent, ut Athanasius, lib. de definitionibus, Basilii Epistolæ 42. Gregor. Nysseni, lib. de differentia essentia & Hypostasis, ita in principio, Damasceni, lib. primatum institutionum, cap. 1. & in sua Dialectica, cap. 25. & 26. item Nicetas, lib. 3. Theodori, cap. 20. & 34. quorum sententia ita intelligenda est, ut accidentia non pertineant ad substantialem personam, aut individui constitutionem; sed ad demonstrationem illius, ut planè docet Basilii ibidem, & Nicetas verbis citatis insinuat, atque in tertiam partem quæst. 4. art. 2. fusiùs probabimus. Hanc ergo compositionem concessit Nicetas in rebus etiam spiritualibus, nimirum ex essentia & accidentibus, non autem ex ratione communi, & speciali, aut singulari, neque ex esse, & essentia, ut in tertiam partem S. Thomæ quæst. 17. art. 2. ostendimus.**

Tertio sequitur. Baros cum videant Deum simplicem, & unum in essentia, posse etiam, uno nomine simplicissimo sibi inuicem exprimere quidquid in Deo est; ac proinde omnia nomina dicta de

Deo, ipsis Beatis esse (ut aiunt) synonyma, ut quæ artic. 4. notauimus. Modum autem, quo sibi Dei essentiam Beati significare possunt uno simplicissimo nomine, cogitare non valeamus; quia non consequimur Deum ipsum eo modo, quo ipsi vident, unde provenit, sicut infra disputatione sequenti cap. 2. dicemus, ut non possimus uno, & eodem nomine ea, quæ in Deo sunt indivisa, nobis, dum sumus in via, mutuo significare.

CAP. V.

Respondetur argumentis Henrici & Canariensis.

Argumenta vera prioris sententia cap. 1. à nobis allata ex dictis facile diluuntur. Primum sanè frivolum est; assumit enim in maiori, quod erat probandum: Deum videlicet cognoscere in se ipso plures veritates, ut quod sit iustus, misericors, habeat intellectum, voluntatem, &c. Dicimus ergo Deum cognoscere hæc omnia, quæ nos diuisa, & pro nostro modulo distincta intelligimus; sed cum hæc omnia in Deo sint unum, ut etiam ipse Canariensis concedit, & disputat. 116. monstratum est, & Deus intelligat se ipsum, sicut re ipsa est, nec in sua cogitatione alio modo sibi obijciatur, & representetur; sequitur hæc omnes veritates, quas nos facimus plures, & re ipsa una tantum est, ut unam simplicem à Deo cognoscimus. Argumentum sanè rectè probatur, illa omnia à Deo cognosci distincta, si ex natura rei inter se distincta essent, ut asserit Scotus; at vero cum non distinguantur nisi per intellectum, quomodo Canariensis supponit, eas esse plures veritates in Deo & non unam? Hinc etiam fit, Deum nullo modo posse per respectum ad intellectum, & voluntatem suam attributa distinguere; siquidem non minus sunt idem suapte natura intellectus & voluntas, quam cætera attributa.

Ad secundum eiusdem Canariensis respondeo, esse quidem in Deo distinctionem realem personarum; hanc tamen non sufficere, si Deus in sua essentia ea distinguat, quæ ex natura rei individua sunt. Quia id etiam efficere nequit, licet sint plures creaturæ, per ordinem ad quas nos attributa distinguimus; hoc autem non provenit ex defectu potentia, sed ex summa perfectione intellectus. Nos enim, quod non possumus rem intelligere, sicuti est, per partes, & quasi diuisam ipsam apprehendimus, & de ea loquimur, ut ex dictis in tota disputatione manifestum est. Non ergo negamus Deum posse in se ipso distinguere attributa, quia non sunt aliqua distincta realiter, per ordinem ad quæ, ea possit Deus distinguere; sed quia perfectissime se ipsum intelligit, sicuti est, & idem nihil in se ipso distinguere potest, quod re ipsa distinctum non sit. Quocirca fallitur Durandus, cum ait, Deum in se ipso attributa distinguere, referendo ea de creaturas realiter distinctas.

Tertium argumentum, quod erat Henrici, solum probat, esse quidem in Deo attributa sine ullo respectu ad creaturas: at per intellectum diuinum distinguì posse sine respectu ad creaturas, certè non conuenit; quia cum respectu, & sine illo repugnat, attributa per diuinum intellectum distinguì, quod si ab eo possent distinguì, probaret sanè contra Durandum, nulla collatione cum creaturis facta, distinguì posse.

Ad

Prin. ar. argumentum pro sententia Henrici soluitur.

Scotus.

18. Soluitur sententia pro eadem sententia, Canariensis.

Durandus. Soluitur tertia ratio.